

Tema: Behandlade som jämlikar? – Mänskliga rättigheter

Avsnitt 1: Mina rättigheter

Vad är rättigheter? Var kommer de ifrån? Hur påverkar de var och en av oss? Vad finns det för relation mellan rättigheter, önskemål och behov? Detta avsnitt ger en översikt över mänskliga rättigheter – vad de är, hur de har uppstått och vilken inverkan de har på vår vardag.

Varning: Den här delen innehåller länkar till sajter som exempelvis YouTube. Innehållet på externa sajter kan ändras, och du bör alltid kontrollera att det är lämpligt för skolelever.

Vad lär sig eleverna i detta avsnitt?

Eleverna kommer att

- förstå vad rättigheter är,
- lära sig om de moderna rättigheternas historia,
- utveckla förståelse för sina egna rättigheter och skyldigheter.

Undervisningsmaterial

Undervisningsmaterial 1	Lista över rättigheter
Undervisningsmaterial 2	De mänskliga rättigheternas historia
Undervisningsmaterial 3	Tänk om...!

Klassuppgift 1: Vad är rättigheter?

Det pågår en ständig diskussion om rättigheter runt omkring oss. Vad är egentligen rättigheter? Och vad betyder de för oss? Spela upp det korta FN-klippet om mänskliga rättigheter för dina elever. Lämna sedan utrymme på en av väggarna i ditt klassrum. Be dina elever arbeta individuellt och välja tre rättigheter som de tycker är viktiga av personliga skäl. Be dem skriva ner dessa rättigheter på en post-it-lapp. Låt dem sedan dela med sig av sina post-it-lappar med sina vänner och fästa dem på väggen och, om de vill, förklara på vilket sätt varje rättighet påverkar deras dagliga liv. Om de inte vet hur de ska börja kan du dela ut undervisningsmaterial 1 med listan över rättigheter.

<https://www.youtube.com/watch?v=JpY9s1Agbsw>

Klassuppgift 2: Olika kategorier rättigheter

Vilka olika typer av rättigheter finns det? Kan man skönja något mönster när det gäller vissa rättigheter, eller någon typ av kategorisering? Be dina elever att gruppera post-it-lapparna i tematiska grupper. De kan också välja sina egna kategorier. Be dem namnge de olika kategorierna när de är klara med uppgiften. Beröm dem för att ha skapat sin alldeles egen rättighetsvägg! Diskutera med dem huruvida de tyckte denna uppgift var lätt eller svår. Be dem utveckla sina svar.

Grupparbete 1: Kan rättigheter vara exklusiva?

Diskutera med dina elever skillnaderna mellan minoriteters rättigheter och mänskliga rättigheter. Dela in klassen i fyra ungefär lika stora grupper. Börja med att skriva ned följande mening på tavlan: "Rättigheter är till för att skydda alla, inte bara specifika grupper", och låt dem diskutera meningen i sina grupper. Varje grupp ska komma fram till om de håller med om detta påstående eller inte och motivera detta. Du kan därefter låta eleverna fylla på väggen i klassrummet med de rättigheter som inte nämnts tidigare. Låt grupperna titta närmare på den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna för att få mer information (tillgänglig på flera språk) och följande undervisningsmaterial:

Minorities' rights

Children

Indigenous peoples

Women's rights

LGBTI

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/SearchByLang.aspx>

Klassuppgift 3: Rättigheter genom historien

Det är viktigt att eleverna förstår att det inte alltid har funnits rättigheter. Rättigheterna har införts till följd av särskilda händelser eller situationer, eller antagits över lång tid och utvecklats vidare. Låt var och en av dem välja en rättighet från väggen och fundera över vad som kan ha lett fram till att den infördes. Var det i samband med någon revolution? Kan det ha någonting med FN eller slaveriets avskaffande att göra? Eller någon annan historisk händelse? För vissa rättigheter är ursprunget klart och tydligt, medan det för andra kan vara lite mer invecklat. Dela ut undervisningsmaterial 2 om de mänskliga rättigheternas ursprung för att hjälpa dem i deras arbete.

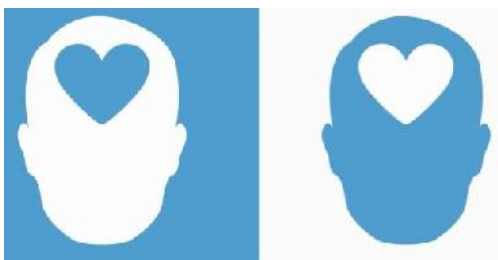
Klassuppgift 4: Hur en rättighet uppstår

Dagens rättigheter har en juridisk aspekt. Men hur var det förr, innan särskilda rättigheter var lagstadgade? Be dina elever att tänka på personer eller minoriteter som har rättsliga och/eller sociala problem eller som hade det innan rättigheterna infördes. Du kan ge dem följande förslag: kvinnlig rösträtt, förtryck av barn och kvinnor eller diskriminering av hbt-personer (homosexuella, bisexuella och transsexuella). Du kan också hänvisa till Amnesty Internationals **Violence against women** genom att klicka på följande länk:

<http://www.amnestyusa.org/our-work/issues/women-s-rights/violence-against-women/violence-against-women-information>

Du kan även visa dem följande FN-klipp:

https://www.youtube.com/watch?v=XvpHn_zdkTY

Klassuppgift 5: Behov kontra rättigheter kontra behov

Vi kan vara glada att vi lever i samhällen där rättigheter respekteras. Men är denna respekt en självklarhet? Ställ dina elever inför ett moraliskt scenario: Föreställ dig att den stad eller plats där du bor upplever ett hot. Vilka rättigheter är du beredd att avstå från för att garantera allmän säkerhet.

EUROPEISKA HISTORIENS HUS

Inled denna uppgift med att dela ut undervisningsmaterial 3. Låt eleverna titta på rättighetsväggen igen och arrangera om post-it-lapparna i två kategorier – rättigheter som de absolut vägrar att avstå från och rättigheter som de kan tänka sig att uppoffra. Låt dem arbeta sig fram till slutresultatet tillsammans. Resultatet är i själva verket deras motförslag till regeringen eller de styrande om vilka rättigheter de kan tänka sig att avstå i från och inte. När de är klara ber du dem motivera sitt val för dig. Förklara sedan att regeringen inte är överens med deras indelning av rättigheter och vill införa striktare åtgärder. De ska nu gå tillbaka till den kategori av rättigheter som de absolut vägrar att avstå från och lämna kvar 50 % av rättigheterna där och flytta över resten till den andra kategorin. Upprepa detta tills eleverna känner att de inte kan flytta på några fler rättigheter. Fråga dem om de tyckte att detta var en svår uppgift och varför de tyckte det.

Du kan nu ha en avslutande diskussion med eleverna. Ställ följande fråga till dem: Hur långt är vi beredda att gå för att tillgodose våra behov? Eleverna kan även hålla en sluten omröstning om huruvida de hellre vill ha tillgång till de grundläggande rättigheterna mat, tak över huvudet, arbete, osv. än andra sociala rättigheter såsom yttrandefrihet eller religionsfrihet. Det är en svår uppgift som eleverna måste överväga noga!